

A kor törekvése oda irányul, hogy a születés és vagyon visszaélései ellenében, a cselekvés szabadságának megőrzésére intézményekben, a jogrend megvalósítására hivatott államban keressen biztosítékot. E törekvésnek lehetnek fogyatkozásai; az intézmények szilárdsága érdekében a kelleténél jobban támaszkodhatik még a történeti fejlődés útján előállt tényezőkhöz. Ki ne látná be mégis, hogy az eszme helyes s épen egy philosoph figyelmére, sőt lelkesülésére méltó. Ez érdekében válik aztán szükségessé, hogy az eszme minél jobban kidomborodjék, s hogy mindazok a vonások a tapasztalat s a dialektika segélyével köréből mellőztessenek, melyek képét eltorzítják.

Medvezky kritikai adalékaiban számos oly pontot találunk, melyekből a rokontörekvések átérzése sugárzik ki. E pontok azonban nem lettek egy világító központba összegyűjtve. Ha könyvének nem az «eszmények» csábító címét adja, meglehet, fel sem hoztuk volna e megjegyzésünket. Alig lett volna rá jogunk. Így azonban azzal az óhajtással zárjuk ismertetésünket, vajha a kritika tüzenél megtisztult eszményei lelkesítsék tovább Szerzőnket s pótolassák ki vele mostani tanulságos műveinek hiányait.

P.

A PHILOSOPHIAI FOLYÓIRATOKBÓL.

1. Revue philosophique de la France et de l'étranger 1888 jan. füzet tartalma: *A. Espinas* ír egy tanulmányt *Georges John Romanes* Londonban 1883-ban megjelent s az állatok értelmi kifejlődését tárgyaló művéről. E mű folytatását képezi *Romanes*: az állati értelemről írt munkájának. Mindkét mű megjelent francia fordításban is. Tudnivaló, hogy *Espinas* hasonlóképp egyik szakszerű kutatója az állatok intelligenciájának. Az előbbi műnek, *Espinas* bemutatása szerint, «a gondolat történelme az ember előtt» képezi tárgyát. *Romanes* elfoglalva a darwini álláspontot, a fajok kifejlődését a természetes kiválasztás útján, úgy okoskodik, hogy ha az állatok fokozatosan fejlődnek ki a protoplasmikus szervezetből, a gondolkodásnak is lassan kellett előállani egy oly állapotból, mely alig különbözött valamiben az élettani funkcióktól s fejlődnie amaz állapotba, melyben a művelt

embernél található. Espinas szerint azok a nézetek, melyeket Romanes a tárgy részletes feldolgozásában kifejt, szellemesek is, igazak is; azonban a részletek összefoglalásában nem ártott volna, ha több egységet, valamely synthesikus eszmét valósított volna meg. *Paulhan*: «l'associationisme et la synthèse psychique» czímen ír egy hosszabb, érdekes tanulmányt. Az értesítőben ismertetve vannak: Dr A. Baréty: le magnétisme animal étudié sous le nom de force neurique rayonnante et circulante dans ses propriétés physiques, physiologiques et thérapeutiques. 1887. czímű műve, Pierre *Janettől*; M. Müller: The science of thought, 1887. műve, *Bourdontól*; G. Ladd: Elements of psychologie műve *Ribotól*. — A februári füzet tartalma: *Beaussire*: Questions de droit des gens; *Dunan*: L'espace visuel et l'espace tactile; Th. Ribot: Les états morbides de l'attention. *Tannery*: Psychologie mathématique et psychophysique. Az értesítőben ismertetve vannak: Le P. Th. de Regnon: la metaphysique des causes, d'après saint Thomas et Albert le grand 1886. *Fonsengrivetől*; Lud. Carrau: la conscience psychologique et morale dans l'individu et dans l'histoire, *Picavettől*. Ugyan- csak az imént említett szerző egy másik műve: étude historiques et critique sur les preuves du Phedon de Platon en faveur de l'immortalité de l'ame humaine, 1887, szintén attól az ismertetőtől, *Picavettől*; J. E. Maude the foundation of ethics, New-York 1887, *Paulhontól*; J. Mac Cosh: Psychology, the motive powers, emotion, conscience, will. New-York 1887, *Paulhontól*; Dr Bernard Münz: Lebens und Weltfragen 1886, *Pacullytól*. — A márcziusi füzet tartalma: Ch. Richet: Les reflexes psychiques, hosszabb terjedelmű cikke, melyet még az áprilisi számban is folytat s befejezését a májusi füzetben igéri; *Pierre Janet*: Les actes inconscientes et la mémoire pendant la somnambulisme; B. Perez: L'art chez l'enfant: le dessin, melyben a gyermeki lélektan ez ügyes magyarázója ismét érdekes adalékokat szolgáltat előszeretettel s hivatottsággal művelt tárgyához. Az értesítőben ismertetve vannak: Azam: le caractère dans la santé et dans la maladie, 1887, V. *Eggertől*; Ch. Richet: essai de psychologie générale *Marilliertől*; U. Van Ende: histoire naturelle de la croyance, première partie, l'animal, 1887, G. *Rodiertől*; L. de Rosny: la méthode conscientielle, essai de philosophie exactiviste. 1887, G. *Rodiertől*; Francois Franck: leçons sur les fontions motrices du cerveau, 1887, E. *Gleytól*; A. Herzen: le cerveau et l'activité cérébrale an point de vue psychophysologique; Ernest Naville: la philosophie et la religion, *Lechallas-*

tól; Dr Alfred Baron von Berger: *Raumanschauung und formale Logik* 1886, *Pacullytól*; Dr Theodor Loewy: *die Vorstellung des Dinges auf Grund der Erfahrung*, 1887, L. *Arréattól*; A. de Bella: *prolegomeni di filosofia elementare*, 1887, Bernard *Pereztől*. — Az áprilisi füzet első czikke *Paul Janettől* van, arra az alkalomra, a mikor a Sorbonneban Caro halálával megüresedett katedrát elfoglalta. Czíme: «Tudomány-e a philosophia», melyet legközelebb egész terjedelmében közleni fogunk.

Itt az érdekes cikk bevezetésének rövid kivonatát közöljük a következőkben: Mit sem vitatnak el annyira a philosophiától, mint a tudomány nevét. Létét nem tagadják, azt sem bánják, mi nevet ad magának; egyedül a tudomány nevet nem adják meg neki. A vita e formájában nem nyújt nagy érdeket, mert alig több szóharcznál. Typusnak vesznek valamelyik tudományt, rendesen a legszigorubbat, ebből megalkotják a tudomány fogalmát s aztán mindazt, a mi e fogalomnak meg nem felel, kizárják az elnevezés köréből. Például felállítják a kísérletet meg a számvetést, mint a tudomány lényeges jellemvonásait, mely úton az összes társadalmi tudományokat, melyek e jellemvonásokat épen nem, vagy csak fogyatékosan használják, kizárják a tudományok köréből. Így hát nem tudomány a jog, a nemzetgazdaság, a történelem. Azonban ha a tipust szorosan vesszük, nem csupán a társadalmi tudományok veszítik kívánt, tudományos jellegüket, hanem az úgynevezett természetndományok jó része is, köztük első sorban a physiologia, mely használ ugyan kísérletet, de messze áll attól, hogy a számvetésnek valami nagy hasznát vegye. E módon az orvostudomány is veszíti tudományos jellegét. Viszont ha a tudomány nevét oly széles értelemben vesszük, hogy beleférnek a természet-tudományok valamennyien s ráadásul az orvostudomány is, mért ne vehetnők oly tág értelemben is, hogy ott a társadalmi tudományok, köztük a philosophia is, helyet foglalhassanak? De mindegy, a dolgon semmit sem változtat, bárhogy nevezzék őket. Hivják bár a philosophiát tetszés szerint tanulmánynak, vagy vizsgálódásnak, vagy észgyakorlatnak, az marad a mi; bizonyára nem nyer több szilárdságot azzal, ha tudmánynak hívják, valamint szilárdságából akkor sem veszít, ha e nevet megtagadják tőle. Ejtsük hát el a szóharczot, térjünk a dologra!

Ismertetve vannak: G. Sergi: *La psychologie physiologique*, 1887, E. *Gleytől*; Dr. Tissié: *Note sur quelques expériences faites*

dans l'état de suggestion, 1887, *L. Marliertől*; S. Dosson: étude sur Quinte Curce, sa vie et son oeuvre, 1887, *E. Picavet*; Dr Eduard Martinek: Zur Logik Lockes; Dr H. Romundt: Die drei Fragen Kants, 1887.

2. *Mind*, a quarterly review of psychology and philosophy, ez idei 1-ső számának tartalma: On pleasure pain, desire and volition, *F. H. Bradleytől*; The psychological laboratory et Leipsic, *S. Mck. Cattelltől*; Individualism and State-action, *T. Whittakertől*; Origin and Validity, *D. G. Ritchietől*. Ismertetve vannak: *M. Müller*, The science of thought, 1887; *Sophie Bryant*, Educational ends, or the ideal of personal development, 1888, *J. Sullytől*; *L. Johnstone*; a short introduction to the study of logic, 1887, *W. S. Johnsontól*; *G. Fongsengrive*, Essai sur le libre arbitre sa theorie et son histoire, 1887 és *Fr. J. Mach*, Die Willensfreiheit des Menschen, 1887, *Thomas Whittakertől*.

3. *Vierteljahrsschrift für wissenschaftliche Philosophie*, unter Mitwirkung von *M. Heinze* und *W. Wundt*, herausgegeben von *R. Avenarius*, ez évi első füzet tartalma: *A. Meinong*: Über Sinnesermüdung im Bereiche des Weberschen Gesetzes; *G. Simmel*, Bemerkungen zu socialethischen problemen; *O. Külpe*, Zur Theorie der sinnlichen Gefühle; *A. Wernicke*, Die asymptotische Funktion des Bewusstseins. Ismertetve van: *F. Tönnies*, Gemeinschaft und Gesellschaft. Abhandlung des Communismus und Socialismus als empirischer Culturformen. 1887. *Fr. Paulsentől*.